

ИТ 8 клас

Раздел 4

Компютърни мрежи

A yellow Ethernet cable with a RJ45 connector is shown on the left side of the slide, set against a blue background. The cable is curved and extends from the top left towards the bottom left.

17.

ВИДОВЕ ТОПОЛОГИИ
НА ЛОКАЛНАТА
МРЕЖА. МРЕЖОВИ
УСТРОЙСТВА. И
СВЪРЗВАЩИ
ЕЛЕМЕНТИ

1. Какво е компютърна мрежа (computer network)

Компютърните мрежи са свързани компютри, устройства и софтуер за съвместно използване.

Организирането на мрежата има за цел:

- Обмен на данни между компютрите
- Съвместно използване на ресурси (апаратни, софтуерни и информационни) – процесори, дисково пространство, принтери, програми, файлове с данни и др.
- Разпределена обработка на данни – обработка чрез различни компютри

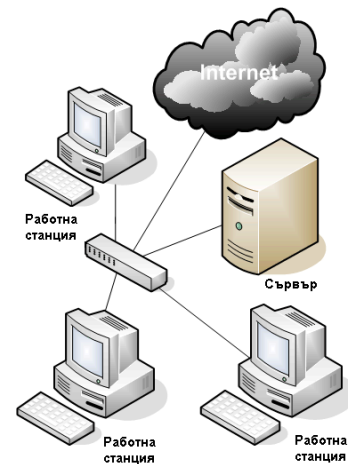
A yellow Ethernet cable with a clear RJ45 connector is shown on the left side of the slide, set against a blue background. The cable curves downwards from the top left towards the bottom left.

2. Видове мрежи

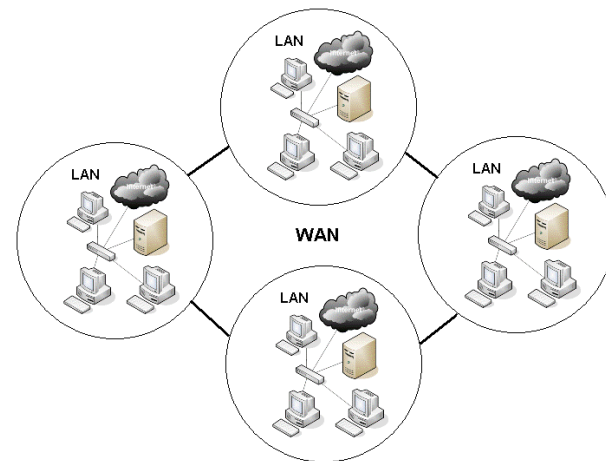
Една мрежа може да бъде от всякакъв размер. Може да бъде изградена от два компютъра или може да включва милиони компютри. Те могат да бъдат в същата стая, в същата сграда, в същият град или из целия свят.

2.1. Според обхвата

- **Локални (Local Area Networks)** - устройствата в мрежата са разположени на ограничена територия

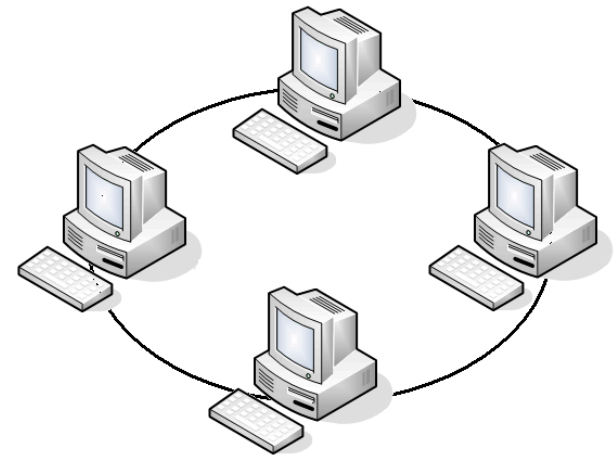
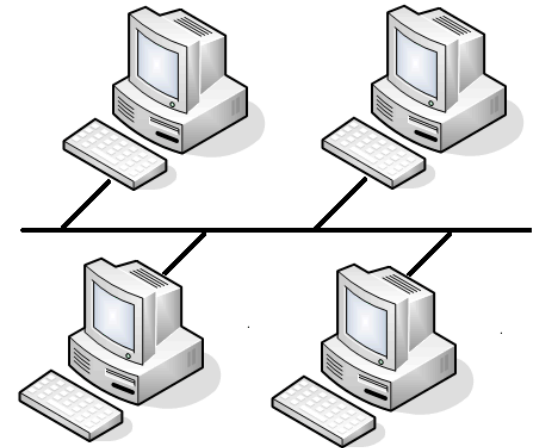
- **Глобални (Wide Area Networks)** – глобална компютърна мрежа, която използва високоскоростни, далечни комуникации или спътници, за да свърже компютри, намиращи се в различни географски точки.

2.2. Според топологията (network topology)

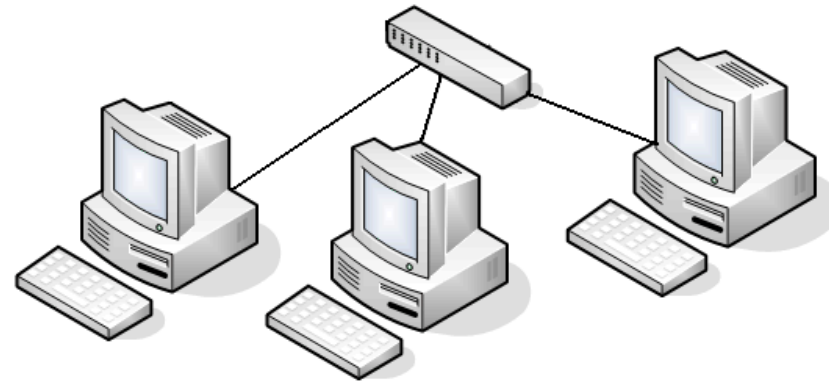
Според начина на физическо разположение и връзка между устройствата в мрежата

- Линейна/шинна/(bus)
- Кръгова (ring)

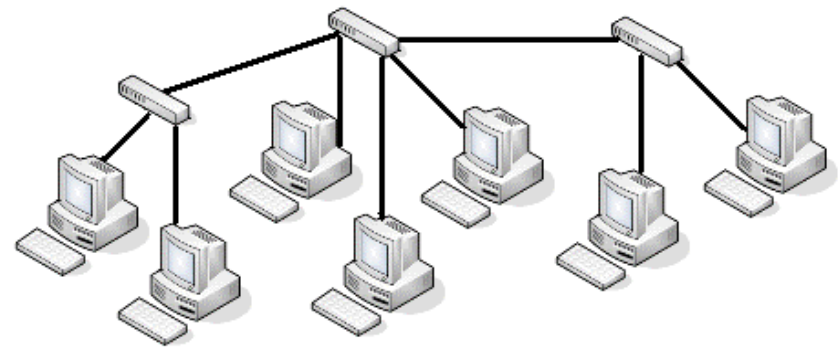

2.2. Според топологията (network topology)

- Звезда (star)

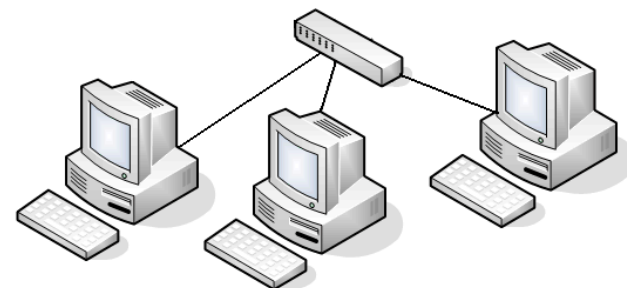

- Дървовидна (tree)

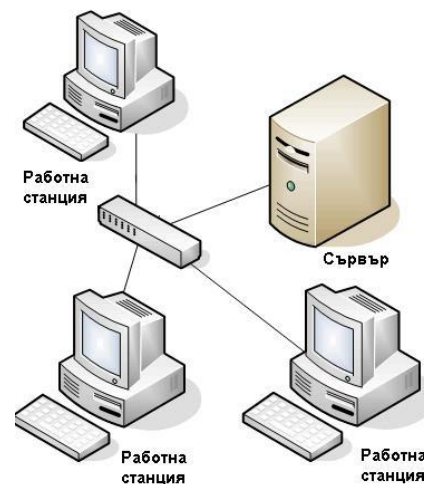

2.3. Според правата на КОМПЮТРИТЕ

- С равноправен достъп
(peer-to-peer)

- Клиент – сървър
(Client - Server)

A yellow Ethernet cable with a clear RJ45 connector is shown on the left side of the slide, extending from the top left towards the bottom left. The background is a solid blue color.

2.4. Според собствеността

- **Общественa** – открита за ползване от всички потребители мрежа. Може да обхваща даден регион, държава или целия свят.
- **Корпоративна** – затворена мрежа, която се ползва само от служители на корпорацията.
- **Домашна** – свързани в мрежа уреди с вградени компютри, които формират инфраструктурата на дома.

3. Компоненти на мрежата

Всяка компютърна мрежа включва няколко основни компонента:

- Самите компютри
- Съобщителна среда
- Мрежови карти
- Евентуално разпределящо устройство в зависимост от типа на мрежата
- Мрежов софтуер

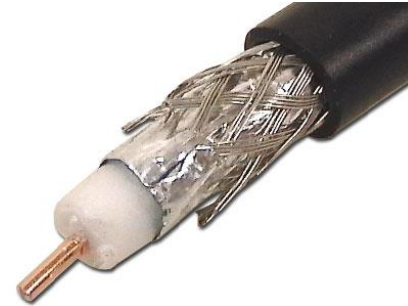

Връзка между компютрите

Връзката между компютрите се осъществява от така наречената *мрежова преносна среда*, която служи за пренасяне на сигналите от едно мрежово устройство към друго, като най-често срещаната преносна среда е кабелът, но съществуват и форми на безжична връзка (радио вълни, лазерни и инфрачервени лъчи, сателитни връзки и микровълни).

3.1. Видове мрежови кабели

- Коаксиален

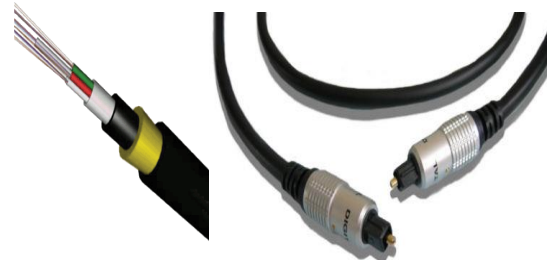
- Усукана двойка (UTP, FTP)

(Unshielded Twisted Pair) Неекранирана
(Foiled Twisted Pair) Екранирана

RJ45

- Оптичен

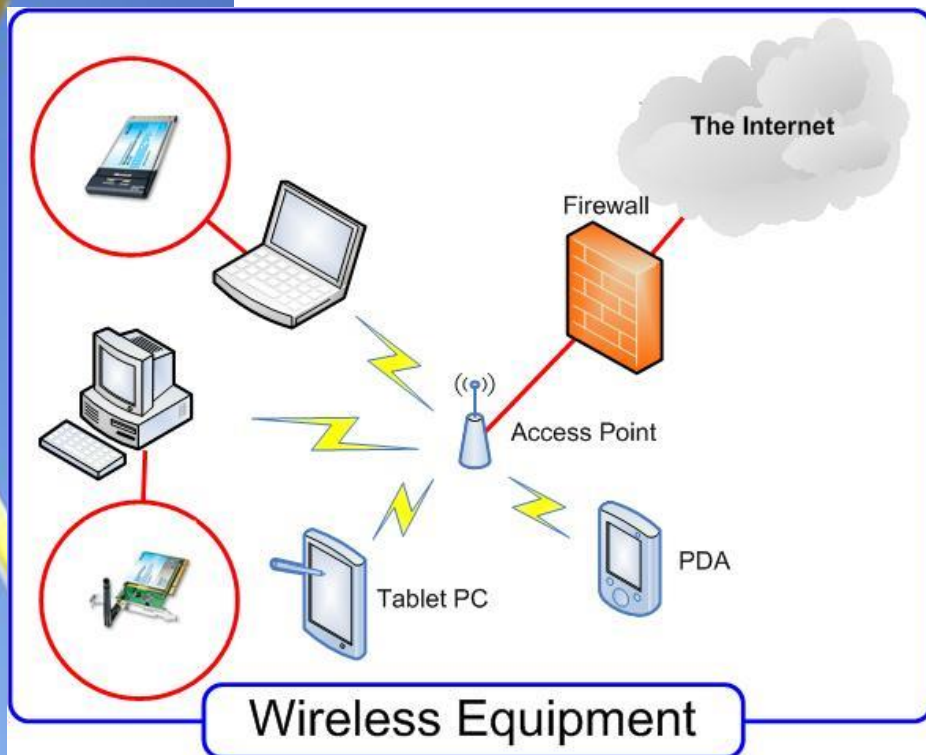

Мога ли да създам мрежа без използване на кабели?

- Днес много мрежи са изградени въз основа на безжични технологии.
- Безжичната мрежа елиминира кабелите, които свързват всяко устройство към мрежата. Това ви позволява да се отдалечите от мрежата и да продължите да имате достъп до нея, стига да сте в близост до някоя от точките за достъп.

Безжична комуникация

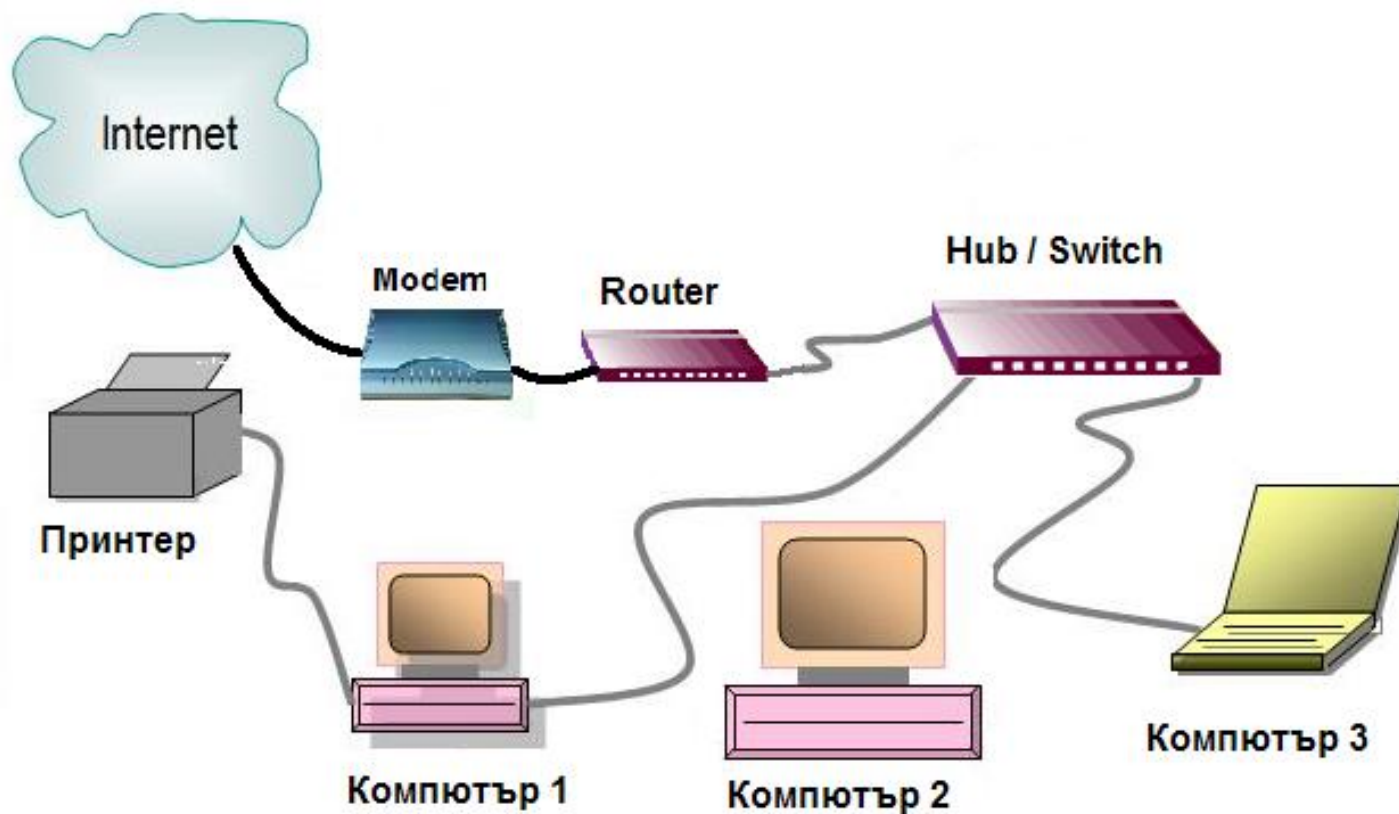
- Може да използвате устройства за безжична комуникация по най-различни начини.
- Безжичната технология може да бъде използвана в следните устройства:
  - Лаптоп
  - Лични помощници (personal digital assistants (PDAs))
  - Мобилни телефони
  - Двупосочни пейджери
  - Автомобили

3.2. Мрежов хардуер

- [Мрежова карта](#)
- Hub ([концентратор](#))
- Switch ([мрежов комутатор](#))
- Router ([маршрутизатор](#))

Мрежов хардуер

A yellow Ethernet cable with a RJ45 connector is shown on the left side of the slide, extending from the top left towards the bottom left.

4. Мрежова операционна система.

За да работят компютрите в мрежа е необходима *мрежова операционна система* (*network operating system - NOS*)

Мрежовият софтуер играе управляваща роля. Той задава режима на работа на компютъра в мрежата, определя различната роля на компютрите в мрежата. Така два напълно еднакви компютъра могат да работят по различен начин в мрежата

Предаването на данни в мрежата се регламентира от множество софтуерно реализирани правила, наречени *мрежови протоколи* (*network protocols*). Мрежата Интернет например се основава на протокол, наречен *TCP/IP*

A yellow Ethernet cable with a RJ45 connector is shown on the left side of the slide, extending from the top left towards the bottom left.

5. Мрежови архитектури

Начинът, по който информацията се пренася между компютрите в мрежата се определя от така наречената мрежова архитектура

Мрежовата архитектура включва набор от спецификации, които отчитат важни мрежови параметри като:

- физическа и логическа топологии
- тип на използвания кабел
- ограничения в разстоянията
- методи за достъп до преносната среда
- размер на пакетите и хедърите

Едни от най-популярните LAN архитектури са:

- Ethernet
- Token Ring
- AppleTalk
- ARCnet.

A yellow Ethernet cable with a RJ45 connector is shown on the left side of the slide, set against a blue background. The cable is curved and extends from the top left towards the bottom left.

Категоризация по мрежова архитектура:

- Мрежи 10Base5 Ethernet
- Мрежи 10Base2 Ethernet
- Мрежи UTP Ethernet
- Мрежи 10BaseT
- Мрежи 100BaseT
- Мрежи 1000BaseT (Gigabit Ethernet)
- Мрежи 100BaseVG-AnyLAN
- Мрежи 10BaseFL и 100BaseFL

A yellow Ethernet cable with a standard RJ45 connector is shown on the left side of the slide, extending from the top left towards the bottom left. The background is a solid blue color.

Мрежова архитектура Ethernet

Ethernet мрежите се конфигурират като физическа шина или звезда и използват метод на достъп до преносната среда, наречен множествен достъп с разпознаване на носещата и откриване на колизии (CSMA/CD).

Максималната скорост на обмен е:

Стандартен Ethernet - 10 Mbps

Fast Ethernet - 100 Mbps

Gigabit Ethernet - 1 Gbps.

В зависимост от типа на използвания кабел съществуват различни подкатегории на Ethernet мрежи:

10Base5

10Base2

10BaseT

100 BaseT

1000 BaseT

1000 BaseVG-AnyLAN

10 BaseFL

100 BaseFL